

DE VRIENDEN VAN DE PLANTENTUIN GENT

Amborella trichopoda, een beroemd endem van Nieuw-Caledonië

Bestuur 2009

Voorzitter

Paul Goetghebeur
Ledeganckstraat 35
9000 Gent
tel.09-264 5055
fax 09-2645334
Paul.Goetghebeur@telenet.be

Secretaris

Ferdinand Cobbaut
Fuchsiastraat 105
9000 Gent
☎ 0497-848882
Ferdinand.cobbaut@advalvas.be

Penningmeester

Léonard Cobbaut
Willy Maststraat 51
9032 Wondelgem

Leden

Harald Evrard, 9050 Gentbrugge
Cyrilla Gillis, 9940 Evergem
Hilde Mortier, 9051 Sint-Denijs-Westrem
Karel Reusens, 9051 Sint-Denijs-Westrem
Hilde Van Crombrugge, 9820 Merelbeke
Em. Prof. P. Van der Veken, 9052 Zwijnaarde

Website

<http://www.plantentuin-gent.be> (Vrienden)
<http://www.plantentuin.ugent.be> (Plantentuin)

Bankrekening: IBAN- BE21 001119215403
BIC- GEBA BE BB

Maartnummer: teksten ten laatste tegen 1 maart 2010 bij de redacteur

Titelplaats: Jérémie, J. (1982). Amborellaceae. Flore de la Nouvelle-Calédonie et Dépendances; Paris: 157—160.

Leden ex officio

Prof. Dr. Paul Goetghebeur
Directeur, Plantentuin

Ing. Chantal Dugardin
Hortulana, Plantentuin
Ledeganckstraat 35
9000 Gent
tel. 09-264 5073
Chantal.Dugardin@UGent.be

DE VRIENDEN VAN DE PLANTENTUIN GENT

Driemaandelijks tijdschrift
Jaargang 28 - nr. 4 - december 2009
ISSN 0777 - 8821

Inhoud

Redactioneel	p. 126
Agenda 2010	p. 128
De Bourgoyen—Ossemeersen	p. 129
Vierdaagse Tuinreis Engeland 2010	p. 130
De themawandelingen van februari—maart—april	p. 134
De straatmus was zo ter plaatse!	p. 135
Jaarverslag 2009	p. 138
Zaadlijst 2009	p. 141
Rooibos	p. 154
Beschermende en Steunende leden 2009	p. 160
Vrijwilligers gezocht voor het herbarium	p. 165
Tranen	p. 166
Lidgeld 2010	p. 167
Colofon	p. 168

Redactioneel

Waarde lezer, beste Vrienden,

Na een jaar wachten is enkele weken geleden een jonge plant, een nieuwe aanwinst, in onze warme kweekserre tot volle wasdom gekomen : met andere woorden : deze plant heeft gebloeid, en wel degelijk spectaculair. Al weken lang was een dikke en voortdurend opzwellende bloemknop zichtbaar, duidelijk een "zwangere" knop, en dan plots op een morgen is deze grote knop opengebarsten. Eerst voorzichtig openend, met de vijf kroonlobben wat uitspreidend, en in de volgende dagen in volle glorie met sterk teruggekromde kroonbladen. Door de bijzondere, roodbruine kleur en de sterke beharing van de kroonbladen lijkt het geheel op een rottend lijk, en dat is geen toeval: deze *Stapelia desmetiana* is een uitstekend voorbeeld van een aasbloem, die vliegjes aantrekt om zich te laten bestuiven.

De intrigerende naam heeft ons doen zoeken naar een plantenkwekende De Smet (wegens de aanwezigheid van een vrijwilliger met een gelijkaardige naam), en BINGO : op een Portugese site vinden we wat we zoeken.

In het Gentse was er inderdaad in de 19de eeuw een Louis De Smet, "à Ledeberg-lez-Gand", die via een "Catalogue général de l'établissement horticole de Louis De Smet" aan de wereld van de toenmalige welstellenden haar producten kenbaar wilde maken. De bewuste vrijwilliger kon echter melden dat deze tak niet nauw verwant is, wegens geografische verschillen.

Tussen haakjes, de naam van de soort is intussen als synoniem geplaatst onder *Stapelia grandiflora*. Volgend jaar zal u deze soort kunnen vinden in de linker boord van de Succulentenkas, bij de Apocynaceae.

Nog meer goed nieuws !

Dank zij de jarenlange en intense samenwerking met een Vriend van de Plantentuin is een jonge plant van de oudste evolutionaire tak van de Bloemplanten, met name *Amborella trichopoda*, momenteel opgenomen in de collectie van de Plantentuin. We kregen naast deze

kiemplant ook een groot aantal vruchtjes, allemaal recht uit de natuur (= Nieuw-Caledonia). Waarvoor onze zeer, zeer welgemeende dank !

Wegens de uitgesproken aandacht die deze "basale" evolutionaire takjes verdienen, én krijgen, zullen we extra zorg besteden aan de kieming en ontwikkeling van deze zaden. Voor de collectie van Basale Bloemplanten in onze Plantentuin betekent deze aanwinst een "grote sprong voorwaarts"...

En tenslotte, *last but not least* : de tentoonstelling *FloraCumLaude*.

Volgend jaar is 2010, reeds, en dit betekent de tiende editie van onze Lentebeurs, een mijlpaal die moet worden gevierd met een bijzondere activiteit, is het niet. Tegelijk opent in 2010 de 34ste editie van de wereldberoemde Gentse Floraliën. Naar aanleiding van deze beide gelegenheden willen we graag de private en dus grotendeels verborgen collecties van plantenliefhebbers onder de aandacht brengen, meer bepaald in het unieke, glansrijke kader van de Aula, ons aangeboden door de Universiteit Gent. In deze onbekende collecties zijn grote aantallen botanische juweeltjes verborgen, "schatten van planten, geslaagd met glans", en die willen we zeer graag laten zien onder andere aan de talrijke bezoekers van de Gentse Floraliën.

Gedurende drie dagen (zaterdag, zondag en maandag 17-18-19 april 2010 = laatste weekend van de Paasvakantie = eerste weekend van de Floraliën) kan u deze exclusiviteiten komen bewonderen in onze magnifieke Aula Magnifica...

Het jaar 2010 is daarenboven door de Verenigde Naties geproclameerd tot *Internationaal Jaar van de Biodiversiteit*, en deze tentoonstelling past naadloos in de doelstellingen van deze vraag om aandacht voor de steeds meer bedreigde en verdwijnende biodiversiteit.

Uw redacteur,
Paul Goetghebeur

Agenda 2010

Januari

Zo 9 13u30 Koude-neuzen wandeling "De Bourgoyen-Ossemeersen"

Februari

Zo 7 10u Gratis rondleiding in de Plantentuin: thema "Winterbloeiërs"

Maart

Zo 7 10u Gratis rondleiding in de Plantentuin: thema "Naaktzadigen"

April

Zo 4 10u Gratis rondleiding in de Plantentuin: thema "Lentegebeuren"

Za-ma 17-19 Tentoonstelling FloraCumLaude in de Aula.

Mei

Za 1 Leupegem

Zo 2 10u Gratis rondleiding in de Plantentuin: thema "Bomen"

Do-zo 13-16 7u Vierdaagse tuinreis naar Engeland (zie p. 130)

Juni

Zo 6 10u Gratis rondleiding in de Plantentuin: thema "Van bloemetjes en bijtjes: bestuiving bij bloemplanten"

? ? Fietstocht

? ? Bezoek plantenkwekerij en tuin

Juli

Zo 4 10u Gratis algemene rondleiding in de Plantentuin in het Gents dialect

Zo-zo 18-25 Gentse Feesten

Augustus

Zo 1 10u Gratis rondleiding in de Plantentuin

? ? Tuinbezoek

? ? Bezoek Poperinge en omgeving

September

Zo 5 10u Gratis rondleiding in de Plantentuin: thema "Zuinig met water: droogte-aanpassingen bij planten"

Zo 12 Openmonumentendag

Zo 26 Bezoek plantenbeurs te Celles en stadstuin te Wervik

Oktober

Zo 3 10u Gratis rondleiding in de Plantentuin: thema "Herfstkleuren en proeverij"

November

Zo 7 10u Gratis rondleiding in de Plantentuin: thema "Herfstgebeuren"

December

Za 11 14u30 Algemene ledenvergadering

De Bourgoyen – Ossemeersen

Opnieuw gaat onze koude-neuzen wandeling door in januari.

Het wordt weer genieten van dit schitterende gebied, deze parel aan de Gentse Natuurkroon, en hopelijk met de observatie van de ontelbare pleisterende vogels.

Deze deugddoende namiddagwandeling in hartje winter bezorgt ons een gezonde bloot op onze wangen en de broodnodige zuurstof die we in deze periode zo vaak te kort komen door ons vele binnenzitten.

De uitstekende verbeteringen aan het gebied bevestigen meer en meer de hoge ecologische waarde en die komen niet alleen de fauna en flora ten goede maar ook wij, als mens, kunnen hier mee van genieten.

Wie zeker geniet van de ingrijpende veranderingen zijn de vele vogels; we hopen weer de vele wintergasten en anderen te kunnen zien.

Alhoewel de herfst meer en meer té warm is en de winter wat later begint...zijn er op dit eigenste ogenblik weer verschillende wintergasten aanwezig, dus dat belooft.

Het wordt weer genieten in het veld om daarna op te warmen met een drankje en wat na te keuvelen aan het einde van onze wandeling in de Cafetaria van het Passief Huis aan de uitgang Driepikkelstraat.

Wanneer : zaterdag 9 januari 2010, 13u30

Afspraak en vertrek : *Opgelet :* afspraakplaats is dus weer !!!

De Parking van de Sporthal in de Driepikkelstraat, Gent

Let op : na een langere vriesperiode en bij dikke mist en/of ijzel gaat de tocht niet door.

(bij twijfel neem contact op met Cyrilla tel: 09/357.44.51)

Het kan al dan niet zeer koud zijn, het is winter!! Voorzie aangepaste kledij en schoeisel.

Nuttig om mee te nemen: verrekijker en / of telescoop, vogelgids, enz.

Uw bereidwillige gidsen: Cyrilla Gillis en Harald Evrard

Vierdaagse Tuinreis Engeland

4 days – 5 counties – 8 gardens

13 – 16 mei 2010

In 2010 bezoeken wij een streek met prachtige tuinen, die echter bij ons zelden aangeboden worden in tuinreizen. Tijdens onze voorbereiding van deze reis in mei 2009 zagen wij bij de tuinen geen enkele wagen of autocar met Belgische nummerplaat. Weinig toeristen, ook weinig hotels.

Het worden de beste tuinen uit Essex, Norfolk, Suffolk, Hertfordshire en Cambridgeshire, allen ten Noorden van de Thames.

Tuin 1 – dag 1

Hyde Hall in Chelmsford is één van de tuinen van de Royal Horticultural Society. Met de Vrienden bezochten wij al hun Wisley tuin. Hyde Hall is wel bescheidener maar toch 180 ha groot.

Met een lage neerslag is tuinieren een uitdaging. Maar met een juiste keuze van plantmateriaal wordt aangetoond dat het mogelijk is ook in moeilijke omstandigheden een mooie tuin te creëren.

In 2009 werd een nieuwe ruime parking en bezoekerscentrum in gebruik genomen. Er is mogelijkheid om er iets te eten.

Tuin 2

The Beth Chatto Gardens, in Colchester, genoemd naar de eigenares en ontwerpster van de tuin, zijn 3,5 ha groot.

In 1960 was het een verwaarloosd en waardeloos perceel met zowel sompige als uiterst droge plaatsen. Beth Chatto heeft, meer dan om het even wie, tuinliefhebbers beïnvloed in het kiezen van de juiste plant voor de juiste plaats, zodat de plant echt tot zijn recht komt. Haar manier van planten is een voorbeeld om blad en bloem te combineren tot een maximaal resultaat.

Er is ook een keientuin voor planten die goed gedijen in uiterst droge omstandigheden.

Tuin 3 – dag 2

Benington Lordship, in Stevenage, is maar sporadisch open voor het

publiek. Het domein van 3,5 ha kan bogen op een lange geschiedenis, waarvan de toegang tot de tuin nog getuigt. Verder waarderen wij de mooie zichten over de vijver en de omgeving, en de prachtige lange dubbele borders. Het is een rustgevende tuin, waar we vermoedelijk enkel "Vrienden" zullen tegenkomen.

Tuin 4

Hatfield house, in Hatfield, is ook een historische plaats.

Na een hopelijk kort bezoekje aan het restaurant, bezoeken we best eerst het huis. Hatfield House werd in 1611 gebouwd door Robert Cecil, eerste graaf van Salisbury, en eerste minister van James I. We bewonderen er uitzonderlijke voorbeelden van Jacobijns vakmanschap, zoals de grote trapzaal en de glasramen van de kapel. Het gebouw is doordrenkt van de Elisabethaanse en Victoriaanse politieke geschiedenis. Het heeft een waardevolle collectie van afbeeldingen, wandtapijten, meubilair en wapens.

Vermaarde tuinarchitecten hebben in Hatfield House een stempel gedrukt. We kunnen de West-Garden, de wilde tuin, en als we nog de tijd hebben het park bezoeken. Wij denken er stokoude eiken gezien te hebben.

De East-Garden is enkel op donderdag open en bijgevolg niet voor ons.

Tuin 5 – dag 3

Bressingham Museum and Gardens, te Bressingham, lijkt op een soort pretpark. Er is een treilmuseum en paardjesmolen, maar eens onder het portaal "Gardens" stappen we in een cosmos van borders, die in een aantrekkelijke omgeving met aandacht voor kleur en vorm ingeplant zijn.

We hebben ze niet geteld, maar het kunnen er wel honderd zijn, met heel veel naamplaatjes. Het juiste aantal borders wordt voorzeker de quizvraag van onze reis.

Tuin 6

East Ruston Old Vicarage is een grote tuin van 16 ha die sinds 1975 door de eigenaars van een meter hoog grasland tot een tuin van de bovenste

klasse werd omgetoverd.

De tuin is verdeeld in thema-tuinen, zoals “de lage landen”, “het koningspad”, “de boomvarentuin”, “de woestijndeining” en nog vele andere. De eigenaars hebben die tuin voor eigen genot ontwikkeld en, onder druk naar de mogelijkheid van bezoek, stellen zij hem enkele dagen in de week open voor het publiek. Voor eigen gebruik hebben zij er uiteraard geen wegwijzers geplaatst.

De uitmuntende architectuur met verrassende vistas, de combinatie van plant, vorm en kleur zullen we niet snel vergeten.

Tuin 7 – dag 4

Cambridge University Botanic Garden opende in 1846 en was het werk van John Henslow, die onder andere Charles Darwin inspireerde.

In een tuin van ruim 20 ha staan 8.000 plantensoorten tussen volwassen boompartijen. De serres werden recentelijk gerestaureerd en herplant. Deze botanische tuin is zeker een bezoek waard, maar onze Plantentuin met zijn 10.000 plantensoorten op een veel kleiner gebied moet er niet voor onderdoen. Of is dit gezond chauvinisme?

Tuin 8 – stadsbezoek

Onder leiding van gidsen bezoeken we het historische Cambridge. Een blik op de “College Gardens”, die meestal gesloten zijn, is ons misschien gegund!

Praktisch:

- We **vertrekken** op donderdag 13 mei 2010 om 7 uur stipt aan de P&R parking, Land van Rodelaan te Gentbrugge. De overtocht van het Kanaal wordt een “ondertocht” via de tunnel.
 - **Prijs:** 390 euro per persoon. Voor een kamer alleen is er een supplement van 90 euro. Wie dat wil vermijden schrijft best in met een kamergenoot.
 - In de prijs is **begrepen:** het vervoer met luxecar, de shuttle, het hotel in half pension, de toegang tot de bezochte plaatsen, de gids in Cambridge, een vrijwillige reisleader.
- Niet begrepen zijn de middagmalen, de dranken en persoonlijke uitgaven.

- **Inschrijving:** leden (voorwaarden van lidmaatschap pagina 167) kunnen hun deelname ten laatste op 25 januari 2010 mededelen via:

* telefoon: Karel Reusens of Hilde Mortier 09 222 7372

* email: <karel@aol.be>

* brief: Reusens, Leiepark 7, 9051 Gent

Een deelnemingsformulier wordt naar de deelnemers verstuurd, met verzoek om betaling van een voorschot van 50% van de reissom. Door die betaling wordt de deelname definitief. Het saldo wordt tegen 15 april betaald.

Het aantal deelnemers is beperkt. De toewijzing gebeurt volgens het tijdstip van de ontvangst van de mededeling van deelname.

- Door omstandigheden kan gebeurlijk het programma van bezoeken licht gewijzigd worden.

- Harlow Moat House **hotel**, Harlow, Essex; met verwarmd zwembad.

- **Organisatie:** Karel Reusens en Hilde Mortier.

Het bestuur van 'De Vrienden van de Plantentuin Gent'
wenst haar leden en lezers een vreugdevol jaar 2010

De themawandelingen van februari - maart – april

(voor data: zie agenda 2010 p. 128)

Winterbloeiers door Werner Latte

Winterbloeiers !

Vrieskou, regen of sneeuw. We gaan op zoek naar de vroegste bloeiers van de plantentuin.

Onder bomen of struiken vinden we zeker sneeuwkllokjes en cyclamen. Zullen de camelia's, ooit de roem van de eerste Gentse bloemisten, al in bloei staan?

We genieten ook van de heerlijke geur van de *Chimonanthus praecox*.

De plantentuin heeft een heel aantrekkelijk aanbod van winterbloeiers waarvan sommige afkomstig uit China, Himalaya of Amerika.

Eindigen doen we in de serres tussen een bloemenpracht uit de tropen.

Naaktzadigen door Jean De Prez

"De zaadplanten worden al sinds Linnaeus verdeeld in twee groepen, de Naaktzadige en Bedektzadige Planten. Hoe zien ze er uit, hoe zijn ze geëvolueerd, waar groeien ze, komen ze ook bij ons voor? Tijdens deze themarondleiding bekijken we enkele typische soorten van overal ter wereld en geven in gewone mensentaal een beknopte uitleg over deze bijzondere planten."

Lentegebeuren door Harald Evrard

Bloemetjes bloeien en bijtjes zoemen. De natuur ontwaakt terug uit een winterslaap, alhoewel, tijdens de winter was er ook veel te beleven.

Sommige planten maakten zich klaar voor de nieuwe lente, sommigen voelden tijdens de vorst de vriezeman en waren blij, anderen houden het ganse jaar door van de warme streken en gedijen zelfs in de winter prachtig in onze kassen. Deze wandeling is een uitstekende gelegenheid om kennis te maken met alle hoekjes en kantjes van de tuin en om er de pracht van te bewonderen.

De straatmus was zo ter plaatse!

Door het vlotte verkeer waren we heel wat vroeger op de afspraak te Aalst. Via een mooi klein dreefje, parallel met de straatweg, wandelden wij naar het park. Het lag er nog rustig bij. Enkel een Opa met kleinkindje was bij de eendjes.

Er was een mooi bloemperk met rode Begonia's en een andere bloemsoort waarvan ik toevallig reeds een hele tijd naar de naam zocht. Mochten jullie het soms niet weten, de Vrienden van de Plantentuin vormen samen een levende encyclopedie en beschikken zelfs over een "speciale baardige editie" voor de zeldzame gevallen. Mijn probleem is opgelost: het is Ageratum.

Intussen was de beheerder van het stadspark aangekomen. Vooraleer op stap te gaan kregen we te horen dat het park een eigen geschiedenis heeft. Tijdens de eerste W.O. kregen de talrijke werklozen opdracht hun recreatiegebied te bouwen. Met spade en kruiwagens moesten ze de vijver graven. Voor het zwaar labeur kregen ze melk te drinken. Vandaar dat de huidige drankgelegenheden nog steeds het melkhuisje wordt genoemd.

Met een enorme begeestering werd ons de aanleg van het park getoond. Konden de bomen maar spreken. Bepaalde exemplaren zijn een gift van een missionaris. Zijn filosofie kwam er op neer: "ik kan mijzelf niet vermenigvuldigen dus plant ik een boom". Telkens als hij terug kwam van zijn missiepost bracht hij een uniek exemplaar mee.

Uitzonderlijk was op zaterdag de grasmaaier, in eigen persoon, aanwezig voor ons bezoek. Voortaan wordt ook manueel gemaaid. We kregen een demonstratie. Zijn kennis zoals het vervaardigen van de verschillende messen, het slijpen, heeft hij opgestoken in de Balkanlanden. Van rugpijn is geen sprake door de beweging die gebruikt wordt in de tai chi. Weg met het lawaai van de machine, minder beschadiging aan de bomen, en betaalbaar!

We vernamen ook dat de parkwachters op hun hoede moeten zijn voor kerstvandalisme. Het is het onverantwoord snoeien van naaldbomen en hulst voor versiering en het maken van bloemstukken.

Eigenlijk zou ik nog heel wat kunnen neerpennen. Dit bezoek moeten we zeker nog eens overdoen want in het domein van de paarden en ossen zijn wij niet meer geraakt. De tijd (ruim twee uur) was zo om.

De volgende bestemming was de abdij van Affligem waar we middagmaalden. 't Was zeker geen hongermaal, een patersbiertje en dat ijs... LEKKER. Tafelen is gevaarlijk want dat kan uitlopen, maar neen... de gids wachtte ons op. De kloostergemeenschap kent nog steeds een vaste regelmaat en die moesten wij zeker respecteren.

Van de natuur naar de abdij, beiden een oase van rust maar toch anders. 'k Had de indruk dat de heren het nog moeilijker hadden dan de dames om de stilte te eerbiedigen. Na een interessante inleiding mochten wij refter, kerk en bibliotheek bezoeken. Gezien er reeds meermaals in de kerk gestolen was kreeg ik als opdracht, na ons bezoek, deze te sluiten. Toen ik het slot omdraaide meldde de zagezegde laatste kerkganger dat er nog trage apostels achter gebleven waren.

De bibliotheek bezit een 80.000 boeken. Er lag een boek ter inzage van een pater die alles wat hij maar zag in mooi klein geschrift neerpende en illustreerde met tekeningetjes. Het was bijna in kannen en kruiken om het te publiceren maar uiteindelijk is het project niet uitgevoerd; te duur!

De abdij is een oord van bezinning. Heren zijn er steeds welkom. De Gentenaar Sebastien de Fooz heeft er zijn boek "Te voet naar Jeruzalem" geschreven.. Een ideale plek om verslagen te maken maar dan zal een "Vriend" mijn taak moeten overnemen.

Als afsluiter, na het melkhuisje en 't patersbier, bezochten we de wijngaard "de Kluizen". Niettegenstaande wij volop in de zon stonden heeft de wijnboer ons met een enorm enthousiasme een lange uitleg gegeven en onze vragen beantwoord. Zo vernamen wij dat de rijpe druiven plukbaar zijn als er een nacht mist is geweest. Blijkbaar dacht hij niet aan de verkoop van zijn wijn, nochtans was onze tijd aan 't verstrijken. Als afsluiter kregen we dan toch de kans om nog vlug de wijn te proeven en te kopen.

De laatste uitstap van 2009! Een zonnige aangename dag.
De straatmus krijgt nogal wat aangeboden!

Herfstgebeuren

Het was de laatste van 2009. Drie gidsen, waarvan een als reserve, waren op post om de gratis maandelijkse rondleiding op zondag te verzorgen in de Plantentuin.

Twee groepen, onder leiding van Hilde en Harald, werden verwend met een interessante uiteenzetting.

Het gidsenteam slaagt erin, om al wandelend in de Plantentuin, de aandacht te vestigen op al het moois en unieks dat er groeit en bloeit. De gidsen zijn zeer bescheiden maar zonder twijfel hebben ze heel wat tijd besteed aan de voorbereiding van hun geleide wandeling. De liefhebbers van bloemen en planten kunnen heel wat opsteken en worden steeds verrast door de variatie die de natuur ieder seizoen biedt.

Gidsen, DANK voor jullie sympathieke en fantastische inzet.

De natuurfans!

De straatmus streek ook neer te EVERGEM !

Al autodelend naar "Evergreens in Evergem". Wat een prachtnaam voor een bezoek aan een tuin met bijna uitsluitend naaldbomen, een unicum.

Daarna waren we welkom in gekoesterde "oude glorie". Een mooi landhuis dat gerestaureerd wordt. Groene vingers (een gids van de Vrienden van de Plantentuin) zorgen mede voor het onderhoud van park, vijver en gerestaureerde ijskelder.

Het was niet enkel een bezoek maar ook een ontvangst met taart, wijn, koffie en frisdrank. Nog steeds hoor ik naklanken over die mooie zomerse namiddag en de gezellige babbel! De Vrienden van de Plantentuin worden nogal verwend!

Jaarverslag 2009

Beste leden, vrienden, vriendinnen en sympathisanten. Een werkjaar is terug voorbij voor onze vereniging. Zoals van de secretaris wordt verwacht is het goed dat we dan eventjes naar het voorbije jaar terugkijken en evalueren hoe het was. Zoals altijd wordt dit een opsomming van onze activiteiten, in en buiten de plantentuin alsook van allerlei weetjes i.v.m. onze vereniging.

Gelukkig zijn we een vereniging die steeds blijft terug gaan naar onze roots, de gidswerking. Ooit begon onze vereniging met het geven van gidsbeurten in de Plantentuin van de Universiteit Gent, iets wat ze tot op heden nog steeds doet.

Elke eerste zondag van de maand (vanaf februari tot en met november) stonden onze gidsen dit jaar terug paraat om hun kennis en liefde voor de planten en de Plantentuin aan de mensen door te geven. We kunnen echt fier zijn op de volgende opsomming :

01/02/09	Algemene rondleiding
01/03/09	Succulenten door Cyrilla Gillis
05/04/09	Lntegebeuren door Harald Evrard
03/05/09	Bomen in de Plantentuin door Joost Buysse
07/06/09	Kampioenen onder de planten door Hilde Van Crombrugge
05/07/09	Succulenten in de ganse tuin door Jean De Prez
02/08/09	Klimplanten en carnivoren door Werner Latte
06/09/09	Beweging bij planten door Magda De Coninck
04/10/09	Herfstkleuren door Gerda Postelmans
01/11/09	Herfstgebeuren door Harald Evrard

Tijdens de Gentse feesten hebben we ook ons best gedaan. We sierden zelfs menige pagina van de officiële Gentse Feesten brochure.

19/07/09 Darwin, met focus op zijn plantenonderzoek door Hilde Van Crombrugge

20/07/09 Waterplanten door Jean De Prez

21/07/09 Bijbelse planten met proeverij door Hilde Mortier

22/07/09 Klimplanten en carnivoren door Werner Latte

23/07/09 Planten en hun naam door Joost Buysse

24/07/09 Bloemen uit de Bloemenkenswijk door Ferdinand Cobbaut

25/07/09 Succulenten door Cyrilla Gillis

26/07/09 Darwin, met focus op zijn plantenonderzoek door Magda De Coninck

Tijdens het laatste weekend waren er ook de nocturnes. Avondlijke

rondleidingen in mooi verlichte serres.

We kenden ook terug een kinderworkshop “creatief met plantenmateriaal”, de prof hielp de mensen bij EHBD (eerste hulp bij determinaties) en we organiseerden voor de eerste maal een tweedehandsbeurs voor boeken in samenwerking met Oxfam. Tevens was er een ludieke plantenruilbeurs waar iedereen van genoten heeft.

De gidsen zetten ook hun beste beentje voor tijdens de lentebeurs en erfgoeddag op 26/04/2009 alsook tijdens de open monumentendag op 13/09/2009.

Tijdens deze rondleiding is het niet alleen de bedoeling om mensen te vertellen over de planten maar om hen de liefde voor planten over te brengen en hen eventueel verliefd te maken op de Plantentuin. Wie tijdens zulke rondleidingen zich niet kan inhouden kan steeds lid worden van onze vereniging en zo ook de Plantentuin steunen.

Niet enkel in de plantentuin maar ook daarbuiten zelfs nationaal en internationaal wordt onze vereniging bekend dankzij de uitstappen die we organiseren voor onze leden. In menig land en contrei zijn de Vrienden van de Plantentuin Gent niet enkel een groepje plantenliefhebbers maar zijn we een begrip geworden, een vlees geworden steun voor de Plantentuin van de Universiteit Gent waar menig Europeaan sympathie voor heeft.

De vrienden deden dit jaar de volgende uitstappen.

11/01/2009	Rondleiding in Bourgoyen – Ossemeersen
01/05/2009	Rondleiding te Leupegem
16-17/05/2009	Tweedaagse tuinreis naar Engeland
20/06/2009	Fietstocht Damvallei
04/07/2009	imburg, Blueberries, jeneverbessen en Arboretum
29/08/2009	Evergreens in Evergem
19/09/2009	Aalst, paarden en paters, bier en wijn.

Naast al deze gidsbeurten en uitstappen hebben we dit jaar ook de Plantentuin gesteund. Niet enkel door hem een grotere naambekendheid te geven maar ook financieel hielpen we hier en daar.

De collectie peperomia's behoort tot 's wereld grootste ex-situ collectie, dankzij onze steun werden veel plantjes uit hun natuurlijke habitat

overgebracht naar de Plantentuin waar ze worden bestudeerd en gekweekt om de bio-diversiteit in stand te houden. We steunden het tot stand komen van een ecotoeristische gids voor Mexico, we kochten enkele receptie tafels voor het palmarium, en kochten ook enkele afdekplaten om tijdens de winter bepaalde planten vorstvrij te kunnen bewaren. Je merkt het: we steunen de plantentuin op verschillende fronten.

Dank aan onze redactieploeg, ze maakten dit jaar terug 4 prachtige ledenbladen.

De ikebana cursus die dit jaar doorging was voor verschillende leden terug een mooie manier om met plantenmateriaal om te gaan en dit zelfs te verheffen tot kunst.

De algemene vergadering van 12/12/2009 sloot een mooi werkjaar af, en opende al terug een kier van de deur naar 2010.

Dat we dit kunnen is natuurlijk dankzij jullie steun. De steun van vele leden die we alle dank verschuldigd zijn. Echter moeten we ook bij ons vaststellen dat de crisis zich laat gelden. Neen, het lidgeld zal niet stijgen in 2010, maar hopelijk zal het ledenaantal stijgen, want dit jaar stopt de teller bij 509 leden. 99 leden hebben hun lidgeld niet vernieuwd, maar 43 mensen zijn nieuw lid geworden van onze vereniging. Ik hoop dat we nooit onder de 500 zullen dalen, dus bij deze een warme oproep aan iedereen: **MAAK NIEUWE LEDEN**. Spreek iedereen aan die je kent, vrienden, collega's, familieleden, burens,wanneer elk lid dit jaar één lid bijmaakt zal iedereen glunderen bij de voorstelling van ons volgende jaarverslag. Wie extra info nodig heeft, een ledenblad of een folder, neemt gerust contact op met de secretaris. Je kan ook steeds onze activiteiten bekijken op www.plantentuin-gent.be

Laten we om te besluiten iedereen alvast bedanken voor alle steun die we tot nu toe hebben mogen ontvangen, dat 2010 nog beter wordt dan 2009.

Jullie secretaris

Ferdinand Cobbaut

Zaadlijst 2009

Beste leden,

De blaadjes zijn pas van de bomen gewaaid en de regen stroomt langs de ramen. De gezellige feestdagen staan voor de deur.

Toch kijken velen al verlangend uit naar de nieuwe lente. Tijd dus om een keuze te maken uit een assortiment struiken en bloemen om de tuin op te vrolijken. We selecteerden een aantal kleine bomen en struiken voor jullie, zoals de voorjaarsbloeiende Winterzoet en de mooi verkleurende Bergthee. Voor de liefhebbers van eenjarigen staan er diverse eetbare planten op het menu. Wie snel resultaat wil, kan kiezen voor de doornappel. Deze gekende balkonplant is wel giftig. Zoals gebruikelijk bieden we ook een bonte verzameling vaste planten aan. Bijzonder dit jaar zijn de epifytische *Tillandsia* en de vleesetende *Drosera*. Wie een hekwerk wil opfrissen kan zijn keuze maken uit een aantal klim- en slingerplanten.

In de legende vind je het beste tijdstip om de soorten van je keuze te zaaien. Houd er rekening mee dat niet alle zaden even kiemkrachtig zijn. Kies daarom zeker een 6-tal verschillende soorten, zo verhoog je de kans op succes.

Tuiniers en vrijwilligers oogsten en reinigen de zaadjes voor jullie, waarvoor hartelijk dank.

We wensen jullie weer een jaar vol tuinplezier!

Legende plantcode:

A: ter plaatse zaaien in de lente

B: ter plaatse zaaien vanaf half mei of voorzaaien in koude kas

C: in potjes zaaien in de herfst, overwinteren in koude kas

D: zaaien in koude kas, verspenen, afharden en uitplanten

E: zaaien in de lente, verspenen en uitplanten

Bomen en struiken

- 1 C Aronia arbutifolia, Rozenfamilie
Een soort Appelbes, struik tot 2 m hoog. Met aantrekkelijke schermen witroze bloemen. Rode herfstverkleuring met eetbare roodpaarse bessen. Best te gebruiken in confituren en jam. Een vogelnet is gewenst.
- 2 D Chimonanthus praecox, Specerijstruikfamilie
Een Winterzoet met egaal gele bloemblaadjes.
- 3 D Clematis integrifolia, Boterbloemfamilie
Kleine halfstruik (of grote vaste plant) met blauwe bloemen in de zomer. Een niet-klimmende Clematis !
- 4 C,D,A Coriaria myrtifolia, Coriariafamilie
Tot 3 m hoog struikje met groenige bloemen. De braamachtige zwarte bessen zijn giftig.
- 5 C,A Cornus capitata, Kornoeljefamilie
Chinees kopkornoelje. Groenblijver. Bloei bolvormig, met 4 grote roomkleurige lokbladeren. Vruchten eetbaar.

- 6 C,A *Cornus officinalis*, Kornoeljefamie
De Chinese tegenhanger van de gekende *Cornus mas* maar hij groeit sneller en wordt ook hoger en groter. Na de bloei glanzend rode bessen. Stamkleur roodbruin. Gemakkelijk zowel als grote struik of als sierboom. Mooie solitaire boom voor tuinen en parken.
- 7 C,D *Daphne tangutica*, Peperboompjesfamilie
Relatief makkelijk Peperboompje voor de beginner, rode bessen. De hoogte na 10 jaar is 80 cm. De bloemkleur is wit met lichtpaars. Deze plant is goed winterhard. De bloeiperiode is april - juni.
- 8 C,D *Gaultheria procumbens*, Heidefamilie
Bergthee. Noord-Amerikaanse bodembedekker met wintergroen glanzend blad, weinig opvallende rozige bloemen, maar blinkend rode bessen. Deze samen met het paarsbruin verkleurend blad in de winter maken het een interessante plant. De etherische olie ("wintergroen") uit het blad wordt wel eens bij massage gebruikt.
- 9 E *Hypericum androsaemum*, Hertshooifamilie
Mansbloed. Heester tot 120 cm, overladen geelbloeiend, met zwarte bessen.
- 10 D *Illicium anisatum* (syn. *Illicium religiosum*), Schisandrafamilie
Japanse steranijs. Kleine boom, wintergroen, bladeren zeer aromatisch. Giftig.
- 11 C,D *Lonicera chrysantha* , Kamperfoelifamilie
Struikvormige kamperfoelie tot 2 m met rijke lichtgele bloei in april tot mei. Goed winterhard.
- 12 D *Lonicera sachalinensis*, Kamperfoelifamilie
Struikvormige kamperfoelie tot 3 m, met paarse bloemen en donkerrode vruchten.
- 13 C,D *Lonicera tatarica*, Kamperfoelifamilie
Struikvormige kamperfoelie tot 4 m met roomwitte of roze bloemen in mei tot juni.
- 14 A,D *Melicytus obovatus*, Viooltjesfamilie
Wintergroene struik met witte bessen.
- 15 C *Paliurus spina-christi*, Wegedoornfamilie
Christusdoorn. Gedoornde bossige struik met bloei in de zomer, merkwaardige vruchten.
- 17 D,E *Phyllanthus glaucus* , Phyllanthusfamilie
Zeldzame heester met sierlijke blaadjes op 2 rijen en parasolvormige groeiwijze.
- 18 C,D *Rhamnus alaternus*, Wegedoornfamilie
Wintergroene heester voor een beschutte standplaats. De hoogte na 10 jaar is 2,5 m. De bloemkleur is geelgroen.
- 19 C *Ribes cynosbati*, Ribesfamilie
Een Amerikaanse Kruisbes. Goede vlot groeiende sterk gestekelde struik. Een van de voorouders van een aantal gekende kruisbessenrassen. Bes

opvallend behaard, met een aangename zoete smaak laat in de zomer. Extra sierwaarde.

- 20 D *Rosa villosa*, Rozenfamilie
Bottelroos. Roos van 1-2 m, blad blauw-groen, onderzijde bekleed, met appelfleur. Bottels bestekeld.
- 21 C *Rubus phoenicolasius*, Rozenfamilie
Japanse wijnbes. Makkelijk groeiende struik met tot 3 m lange stengels. Stengels en bladstelen met naast zeer veel roodbruine klierhaartjes ook (vervelende) stekels. Twijgen lichtgroen, later verkleurend naar rood. Niet laten verwilderen! Vrucht rood, eetbaar.
- 22 C,D *Sophora microphylla*, Vlinderbloemenfamilie
Varenachtige struik, alleen geschikt als kuipplant in ons klimaat. Opvallend felgeel tot diep-oranje bloemen verschijnen nadat het blad is gevallen. Hierna grote tot 15 cm lange peulen. Verdraagt slechts lichte vorst.
- 23 C,D,A *Syringa reticulata*, Olijffamilie
Japanse boomsering tot 10 m. De bloemen zijn roomkleurig, sterk geurend. Deze plant is goed winterhard.
- 24 C,D *Vaccinium myrtillus*, Heidefamilie
Blauwe bosbes. Dwergstruik uit onze bossen, tot 60 cm hoog met vitaminerijke donkerblauwe berijpte bessen met kroontje. Kiemt heel moeilijk. Veel succes. Voor zure, vochtige bodem.
- 25 C *Viburnum lantanoides*, Muskuskruidfamilie
Lijkt op Wollige sneeuwbal. Opgaande bladverliezende heester tot ruim 2 m hoogte. Donkergroen, breed blad dat zacht viltig behaard is. Onderzijde grijs wit. Bloemschermen met roomwitte bloemen. Mei - Juni. Bessen rood, later zwart.
- 26 C *Amelanchier ovalis*, Rozenfamilie
Europees krentenboompje, vooral bekend van aanplant op snelwegbermen. Draagt in de herfst blauwzwarte bessen met een kroontje erop, die zeer geliefd zijn bij vogels. Ook voor de mens eetbaar.
- 27 C *Firmiana simplex*, Kaasjeskruidfamilie
Tropisch ogende boom met groot blad voor een beschutte standplaats. De hoogte na 10 jaar is 5 m. De bloemkleur is groen. Deze boom is matig winterhard.
- 28 C *Tetradium daniellii*, Wijnruitfamilie
Boom tot 20 m. De hoogte na 10 jaar is 6 m. De bloemkleur is gelig. Deze plant is zeer winterhard. De bloeiperiode is juli - augustus. Bijenplant dankzij late bloei.

Eenjarigen en tweejarigen

- 30 E *Anethum graveolens*, Schermbloemenfamilie
Dille. Bekend kruid dat vooral bij vis wordt gegeten. Trekt ook zweefvliegen aan als natuurlijke bladluisbestrijders. Plant bijvoorbeeld naast of onder fruitbomen.
- 64 C,E *Artemisia annua*, Asterfamilie

- Zomeralsem. Bron van artemisinine, een antimalariamiddel. Varenachtig voorkomen met felgele kleine bloemhoofdjes en een kamferachtige geur.
- 31 A *Barbarea verna*, Kruisbloemenfamilie
Vroeg barbarakruid. Bleekgele bloemen van april tot juni. Kortlevend, maar goed uitzaaiend.
- 32 E *Blumenbachia hieronymi*, Brandwindefamilie
Eenjarige met wit met rode bloemen. Let echter op: deze plant is voorzien van brandharen vergelijkbaar met die van de brandnetel.
- 33 A *Bulbine annua*, Asfodelusfamilie
Eenjarige, zichzelf uitzaaiende kleine *Bulbine*. 'Sappig' loof en gele bloempjes.
- 34 E *Coriandrum sativum*, Schermbloemenfamilie
Koriander. Eén van de oudst bekende keukenkruiden.
- 35 E *Cyclanthera pedata*, Komkommerfamilie
Olijfkomkommer. Deze toch wel stilaan vergeten groente doet het perfect als buitenteelt en kan zich perfect inleven in het Belgische klimaat. Een klimmer die zowel een sierwaarde als een culinaire waarde heeft!
Weelderige groei en soms moeilijk te vinden vruchten.
- 36 D *Datura stramonium*, Nachtschadefamilie
Doornappel. Grote eenjarige met witte of paarse bloemen, geschikt als balkonplant. Giftig!
- 82 C,E *Dipsacus fullonum* (syn. *Dipsacus sylvestris*), Kaardebolfamilie
Grote kaardebol. Grote statige, stekelige distel. Heel mooi. Zaait gemakkelijk uit. Voor droogboeketten.
- 37 E *Hyoscyamus niger*, Nachtschadefamilie
Bilzekruid. Zeer giftige plant, uit onze flora. Eenjarig met bleek okergele kelkvormige bloemen met paarsachtige adering. Medicinale plant, onderdeel van heksenazalf.
- 38 E *Isatis tinctoria*, Kruisbloemenfamilie
Wede. Tweejarige plant met rozet van grijsgroene bladeren en gele bloemen, die zwarte traanvormige vruchtjes worden. Kortlevend, maar goed uitzaaiend.
- 39 E *Lobelia inflata*, Klokjesfamilie
Blaaslobelia. Rozetvormende stevige plant met paarse of blauwe bloemen in zomer en herfst. Medicinale plant.
- 40 A *Nigella damascena*, Boterbloemfamilie
Juffertje-in-'t-groen. Ouderwetse éénjarige, bloemen omgeven voor geveerde blaadjes, zaaddozen voor droogboeket
- 41 C,D *Plantago arenaria*, Weegbreefamilie
Zandweegbree. Eenjarig, medicinaal plantje op open, natte, voedselrijke zandgrond. Zeer zeldzaam in het wild. Zaden worden als laxatief gebruikt.
- 42 C,E *Silene latifolia*, Anjerfamilie
Avondkoekoeksbloem. Kruidachtige met witte avondbloemen uit onze eigen flora. Kortlevend, maar goed uitzaaiend.
- 125 B *Silybum marianum*, Asterfamilie

- Mariadistel. Rozetvormende, tweejarige plant met donkergroene en witgeaderde, glanzende bladeren; paarse bloemhoofdjes in het tweede jaar.
- 43 B *Solanum lycopersicum* var. *pimpinellifolium*, Nachtschadefamilie
Kleinste tomaatjes die je ooit gezien hebt. Toch echt lekker. Hoeft niet gedieft te worden.
- 137 D,E *Verbascum blattaria*, Helmkruidfamilie
Mottenkruid. Fraaie, wit-paarse toorts (80 cm), met glanzend donkergroen bladrozet, een pareltje uit de eigen flora. Kortlevend.

Vaste planten

- 44 D *Aconitum callibotryon*, Boterbloemfamilie
Monnikskap met blauwe bloemen.
- 45 D *Aconitum decipiens*, Boterbloemfamilie
Monnikskap uit het Alatau-gebergte. Neem eens een Rus op in uw tuin !
- 46 D *Aconitum napellus*, Boterbloemfamilie
Blauwe monnikskap. Bijzonder giftige plant met intens indigo-blauwe bloemen. Inheems.
- 47 D *Aconitum orientale*, Boterbloemfamilie
Monnikskap met meestal smalle lichtgele, soms blauwe bloemen in zomer, tot 1,5 m hoog.
- 48 D *Aconitum vulparia*, Boterbloemfamilie
Gele monnikskap. Statige vaste plant, giftig, hoge bloeiaar met bleekgele bloemen. Inheems.
- 49 C,D *Actaea alba*, Boterbloemfamilie
Wit christoffelkruid. Zomerbloeiër voor de halfschaduw. Samengesteld blad waaruit pluizige witte bloemen op max. 1 m hoge bloemstengels. In najaar kleine glimmende, witte bessen op rode stelen.
- 29 C,D *Actaea dahurica*, Boterbloemfamilie
Vaste plant, tot 1,5 m. Bloeit met lange, witte trossen, nadien blinkende vruchten. Giftig.
- 50 C,D *Actaea europaea*, Boterbloemfamilie
Christoffelkruid. De enige Euraziatische soort, bloeit in juli. Ze heeft een onwelriekende bloeiwijze, weinig vertakt in losse, lichtgele kaarsjes. Ze wordt zelden als sierplant gekweekt maar wel als medicinale plant, vooral dan in China.
- 51 C,D *Actaea foetida*, Boterbloemfamilie
Een soort Zilverkaars. Tot 1 m hoge overblijvende plant met sierlijke, puur witte bloemen tot 60 cm boven de plant uitreikend.
- 52 C,D *Adenophora coelestis*, Klokjesfamilie
Campanula-achtig plantje uit China, tot 30 cm hoog met hemelsblauwe open klokjes gedurende de zomer. Mooi.
- 53 E *Agrimonia eupatoria*, Rozenfamilie
Gewone agrimonie. Rozetplant met samengesteld blad. Aan de onderzijde witbehaarde blaadjes met daarop een slappe bloemstengel tot 60 cm. Medicinale plant.

- 54 C *Althaea officinalis*, Kaasjeskruidfamilie
Heemst. Tot 2 m hoge plant met behaarde, gelobde bladeren en licht roze bloemen. Inheems.
- 55 C,D *Anemone magellanica*, Boterbloemfamilie
Plantje van 20 cm met alleenstaande bloemen.
- 56 C,D *Anemone multifida* forma *rubrifolia*, Boterbloemfamilie
Sterke, doorlevende anemoon (tot 30 cm) met roomgele bloemen in de zomer.
- 57 C,D *Anemone virginiana*, Boterbloemfamilie
Zomerbloei tot 60 cm hoog. Bloem wit met groene tinten.
- 58 C,D *Anthericum ramosum*, Agavefamilie
Vertakte graslelie. Plant met vlezige wortels en grasachtige bladeren, tot 60 cm hoog.
- 59 D *Arisaema flavum*, Aronskelkfamilie
Guitige gele bloei als mini-cobratjes, lente, winterhard in droge grond.
- 60 D *Arisaema tortuosum*, Aronskelkfamilie
Een *Arisaema* uit de Himalaya. Dit is de hoogste van allemaal. Onder optimale omstandigheden wordt deze plant 150 - 200 cm hoog! Heeft een groen schutblad met een paarse bloeikolf. De knollen van deze plant diep planten, vanwege de stevigheid van de scheuten.
- 61 D *Aristolochia rotunda*, Pijpbloemfamilie
Rondbladige pijpbloem. Leuke Zuid-Europese plant voor een droge, beschutte plek. Mooie zittende (zonder bladsteel), ronde bladeren op een klimmende, zelden vertakkende stengel. Mooie pijpbloemen in paarsbruin.
- 62 C *Arnica mollis*, Asterfamilie
Tot 70 cm hoge vaste plant met gele bloemen.
- 63 C,E *Artemisia absinthium*, Asterfamilie
Absintalsem. Grijsgroene geurige plant (tot 1 m) die tot de verbeelding spreekt.
- 65 C *Arum concinnum*, Aronskelkfamilie
Blad met zilveren vlekken. Een zeldzame (in beide opzichten) stinker.
- 66 C *Arum purpureospathum*, Aronskelkfamilie
Relatief nieuwe soort uit Kreta. De 12 cm hoge groene pijlvormige bladeren verschijnen in de herfst en worden in de late lente vervangen door de 15cm hoge bloeiwijze. De aantrekkelijke donker paarse bloemschede en de al even donkerpaarse bloeikolf verspreiden een geur van oude koemest. In rust tijdens de zomermaanden.
- 67 D,E *Asclepias syriaca*, Maagdenpalmfamilie
Zijdeplant. Forse soort, rozerode bloeitrossen op hoge, dikke stengels, zijdezachte zaadpluisjes.
- 68 E *Asphodeline lutea*, Asfodelusfamilie
Gele asfodeline. Tot 1,5 m hoge bloeiaren, uit (reuze-)grasachtige rozet in zomer, voor een droge standplaats.
- 69 C,D *Aster porteri*, Asterfamilie

- Plantje van 30 cm. Hoofdjes met witte straalbloemen.
- 70 C,A *Astragalus glycyphyllos*, Vlinderbloemenfamilie
Hokjespeul. Overblijvende liggende vlinderbloemige, die van nature voorkomt tussen kreupelhout, heggen en aan oevers. Tot 15 mm lange groenachtig, gele bloemen die door hommels worden bestoven.
- 71 C,D *Astrantia major*, Schermbloemenfamilie
Groot sterrenscherm. Een lieflijke plant met witte tot lichtroze kantachtige bloemschermpjes. Bloei van mei tot september; tot 1 m hoog.
- 72 C,D *Atropa belladonna*, Nachtschadefamilie
Wolfskers. Forse plant; knikkende, bruinige bloemen; giftige, blinkend zwarte bessen.
- 73 C,D *Aurinia saxatilis*, Kruisbloemenfamilie
Groenblijvende, zodenvormende vaste plant. Rozetvormend grijsgroene bladeren. Dichte trossen met goudgele bloemen tot 1 cm in doorsnee van in de late lente tot de vroege zomer. Tot 20 cm hoog.
- 74 C,D *Berkheya purpurea*, Asterfamilie
Opvallende distelachtige composiet voor zonnige plaats, doorlatende grond, winterbescherming. Lichtpaarse bloemen tot 80 cm hoog in juni tot september.
- 75 D,E *Campanula glomerata*, Klokjesfamilie
Kluwenklokje. Grijsviltige, behaarde vaste plant, die minimaal 30 centimeter hoog wordt. Groeit in het wild (zeer zeldzaam) op grazige plekken in bermen en bij rivierdijken.
- 76 C *Caulophyllum thalictroides*, Berberisfamilie
Vrouwenwortel. Noord-Amerikaanse kruidachtige plant met medicinale werking. Ruitachtig lichtgroen blad en blauwe besachtige zaden.
- 77 E *Centaurea scabiosa*, Asterfamilie
Grote centaurie. Vaste plant met paarse gefranjerde bloemhoofdjes. Zeldzaam in het wild, komt voor op tamelijk droge kalkrijke grond tussen het gras.
- 78 D *Cephalaria uralensis*, Kaardebolfamilie
Vaste plant tot 1,25 m met gelige bloemhoofdjes.
- 79 C,D *Deinanthoe caerulea*, Hortensiafamilie
Vrij forse plant met zacht behaarde bladeren en grote blauwpaarse bloemen. Voor de schaduw.
- 80 E *Dianthus knappii*, Anjerfamilie
Prachtige, geelbloeiende (!) anjer, fijn en verrassend. Tot 50 cm.
- 81 B *Digitalis ferruginea*, Weegbreefamilie
Roestkleurig vingerhoedskruid. Vaste plant! Zaaïen vanaf maart, tot 1 m hoge, roestkleurige bloei in zomer.
- 83 C,D *Disporum flavum*, Herfsttijloosfamilie
Vroegbloeiende schaduwplant, unieke gele klokachtige bloempjes in april gevolgd door donkerzwarte bessen. Bladverliezend, tot 120 cm
- 84 D *Drosera capensis*, Zonnedauwfamilie

- Vleesetend plantje met roze bloemen.
- 85 E *Eryngium planum*, Schermbloemenfamilie
Lepelvormig getand blad, intens blauwe bloemhoofdjes op stengels tot 80 cm, ideaal droogmateriaal.
- 86 C,D *Ferula communis*, Schermbloemenfamilie
Reuzenvenkel. Architecturale, indrukwekkende soort tot 4 m hoog!
- 87 E *Foeniculum vulgare*, Schermbloemenfamilie
Venkel. Groente, die als niet geoogst prachtig bloeit met gele schermen. Trekt als alle schermbloemigen zweefvliegen aan.
- 88 E *Fragaria vesca* 'White Delight', Rozenfamilie
Aardbeetje dat eenmaal gezaaid snel groeit, geen uitlopers vormt en hetzelfde jaar nog zaligzoete witte aardbeien geeft. Perfect winterhard. Vermeerden door zaaien of scheuren.
- 89 C *Gentiana lutea*, Gentiaanfamilie
Gele gentiaan. Langzaam (tot 10 jaar voor de eerste bloei) groeiende plant voor kalkrijke bodem. Zeldzaam in het wild. Wordt gebruikt als basis voor gentiaanlikeur.
- 90 D,E *Gentiana septemfida*, Gentiaanfamilie
Zomergentiaan. Tot 30 cm hoog plantje met diepblauwe bloemen.
- 91 C *Globularia aphyllanthes*, Weegbreefamilie
Tot 30 cm hoog plantje met blauwe bloemhoofdjes.
- 92 C *Globularia dumulosa*, Weegbreefamilie
Rotsplant. Matvormend met blauwe bloemhoofdjes in zomer.
- 93 E *Gypsophila tenuifolia*, Anjerfamilie
Lage, kussenvormende soort Gipskruid, met relatief grote bleekroze bloemen, tot 20 cm hoog.
- 94 E *Heuchera undulata*, Steenbreekfamilie
Rozetvormende bodembedekker voor halfschaduw, groenblijvend bladrozet, lange roze bloeiaren.
- 95 D,E *Knautia drymeia*, Kaardebolfamilie
Vaste plant met bladrozet en rose bloemhoofdjes.
- 96 C *Levisticum officinale*, Schermbloemenfamilie
Lavas. Voorziet je het grootste deel van het jaar van soepselder. Bloeit met grote bloemschermen. Een blijver.
- 97 C,E *Ligularia wilsoniana*, Asterfamilie
Tot 2 m hoge reus. De bladeren zijn hart- tot niervormig. De imposante, piramidevormige gele bloeiwijze is van augustus tot in september te bewonderen.
- 98 B,C,E *Lunaria rediviva*, Kruisbloemenfamilie
Wilde judaspenning. Lila bloei en toegespitste 'penningen'. Makkelijke, gezonde en forse plant, 1 m hoog. Halfschaduw.
- 99 E *Mimulus cardinalis*, Phrymafamilie
Scharlaken maskerbloem. Breed toepasbare opgaande vaste plant. Zowel voor vijverranden als de border. Tot 60 cm. Langbloeiend met

- rode maskertjes.
- 100 D *Mirabilis longiflora*, Nachtschonefamilie
Nachtbloeier met lange, smalle witte bloemen. Vlezige wortels voor de vorst uithalen, droog overwinteren.
- 101 D *Molopospermum peloponnesiacum*, Schermbloemenfamilie
Grote, fraai gedeelde bladeren. Schermen van witte bloemen.
- 102 C *Myrrhis odorata*, Schermbloemenfamilie
Roomse kervel. Sierlijke meerjarige tot 1,8 m met schermen witte bloemen. Zaaït zichzelf uit. Verdraagt schaduw.
- 103 E *Nepeta cataria*, Lipbloemenfamilie
Wild kattenkruid. Vaste plant met grijs behaarde stengels en gele bloemen. De plant blijkt zeer aantrekkelijk voor katten. Inheems.
- 104 E *Orbea longidens*, Maagdenpalmfamilie
Rariteit voor de succulentenliefhebber. Een succulent met prachtige paarse knoppen die geel en paars gevlekte bloemen geven, maar met een aasgeurtje. Ze worden bestoven door vliegen. Speciaal! Kamerplant.
- 105 D *Paeonia kavachensis*, Pioenfamilie
Tot 80 cm hoge, dieprose pioen die bloeit in mei en juni.
- 106 D *Papaver bracteatum*, Papaverfamilie
Lijkt op de meer bekende *Papaver orientale*. Kroonbladen rood met donkerpaarse vlek aan de basis.
- 107 C *Paris quadrifolia*, Melanthiumfamilie
Eenbes. Vaste plant uit vochtige loofbossen. Nu zeldzaam. Tot 30 cm hoge rechte stengel met aan de top een krans van meestal 4 zittende bladeren. Bloei in voorjaar met één 4-tallige groene bloem. Dikke blauwzwarte bessen in najaar. De hele plant is giftig. Uniek.
- 108 D,E *Peltoboykinia watanabei*, Steenbreefamilie
Een bodembedekker met ronde glimmende bladeren en op *Tellima grandiflora* lijkende bloempjes. De bloei valt tussen juni en augustus.
- 109 D *Penstemon barrettiae*, Weegbreefamilie
Noord-Amerikaanse soort voor droge beschaduwde plaatsen. Heeft roze tot lilakleurige bloemen.
- 110 D *Penstemon ovatus*, Weegbreefamilie
Noord-Amerikaanse elegante soort met tot 60 cm hoge bloemstengels met donkerblauwe lipbloemen. Goede snijbloem.
- 111 D *Penstemon rattanii*, Weegbreefamilie
Noord-Amerikaanse soort met donkerpaarse bloem op 60 cm hoge bloemstengels.
- 112 D,E *Persicaria weyrichii*, Duizendknoopfamilie
Robuuste, vaste plant met witte bloei in september en oktober.
- 16 C *Petrophytum cinerascens*, Rozenfamilie
Laag matvormend rotsplantje met rechtopstaande aartjes met witte harige bloemetjes.
- 113 E *Phlomis fruticosa*, Lipbloemenfamilie

- Lage dwergheester voor volle zon, grijs-viltig blad en stengels, gele dovenetel-gelijkende bloei.
- 114 E *Phlomis samia*, Lipbloemenfamilie
Vaste plant met decoratieve kransvormige bloemen in zachtroze. Tot 80 cm hoog.
- 115 C *Podophyllum hexandrum*, Berberisfamilie
Himalayavoetblad. Lage plant met glanzende gelobde bladeren, een vaalroze bloem en een helder oranje-rode vrucht. Opletten : kan niet goed tegen droogte. Een giftige plant met medicinale toepassingen.
- 116 C *Podophyllum hexandrum*, Berberisfamilie
= 115
- 117 D *Primula japonica*, Sleutelbloemfamilie
Aantrekkelijke 40 cm hoge sleutelbloem met roze of rode bloemen in mei-juni.
- 118 D *Primula veris*, Sleutelbloemfamilie
Gulden sleutelbloem. Lentebloeier met bladrozet en gele bloemen. Inheems.
- 119 E *Rudbeckia laciniata* , Asterfamilie
Slipbladige rudbeckia. Zomerbloeier tot 2 m hoog. Bloemhoofdjes in fel geel met kegelvormig opgezwollen hart en neerhangende straalbloemen. Een informele elegantie.
- 120 E *Rumex flexuosus*, Duizendknoopfamilie
Kleine vaste plant met bronskleurige bladeren (uit Nieuw-Zeeland !) en onopvallende bloemen in de zomer. Voor zonnige standplaats.
- 121 E *Rumex scutatus*, Duizendknoopfamilie
Spaanse zuring. Mooie en eetbare soort, afgerond, pijlvormig en zacht blad, tot 50 cm.
- 122 D,E *Salvia dolichantha*, Lipbloemenfamilie
Winterharde salvia met fraaie zacht paarslila lipbloemen die massaal vlak boven het enorme bladrozet verschijnen.
- 123 C,D *Sanguisorba minor*, Rozenfamilie
Kleine pimpernel. Vaste plant met bloemhoofdjes van paarse bloemen van mei tot september.
- 124 C,D *Saxifraga hostii*, Steenbreekfamilie
Rozetvormend plantje. Bloei tot 50 cm, vertakt, met witte bloemen.
- 126 D *Sium sisarum*, Schermbloemenfamilie
Suikerwortel. Speciale, lekkere groente. Kweken als wortels. Gewoon eens proberen.
- 127 E *Solidago virgaurea*, Asterfamilie
Echte guldenroede. Vaste plant met lancetvormige bladeren en gele bloemen in de nazomer.
- 128 C,D *Talinum paniculatum*, Posteleinfamilie
Bladeren dicht opeen aan top van stengeltjes, duizenden roze bloemetjes. Lief plantje tot 60 cm. Winterbescherming nodig.
- 129 D,E *Tanacetum haradjanii*, Asterfamilie

- Matvormende vaste plant met zilvergrijze bladeren en gele bloemhoofdjes.
- 130 D,E *Tanacetum parthenium*, Asterfamilie
Moederkruid. Vaste plant met ingesneden bladeren en gele bloemhoofdjes in de zomer.
- 131 E *Tiarella wherryi*, Steenbreekfamilie
Subtiele bijna groenblijvende lage polvormende schaduwminner, bleekroze bloeiaartjes.
- 132 E *Tillandsia fasciculata* var. *densispica*, Bromeliafamilie
Epifytische soort, voor de geduldige liefhebber. Het duurt vele jaren vooraleer je een echt plantje hebt. Binnenshuis of verwarmde veranda met hogere luchtvochtigheid zijn vereisten. Worden meestal uit het wild geroofd, waardoor ze echt zeldzaam (ge)worden (zijn).
- 133 E *Tillandsia juncea*, Bromeliafamilie
Epifytische soort, voor de geduldige liefhebber. Het duurt vele jaren vooraleer je een echt plantje hebt. Binnenshuis of verwarmde veranda met hogere luchtvochtigheid zijn vereisten. Worden meestal uit het wild geroofd, waardoor ze echt zeldzaam (ge)worden (zijn).
- 134 D *Trifolium rubens*, Vlinderbloemenfamilie
Purpere klaver. Roodpaarse klaver die bloeit van juni tot augustus.
- 135 D,E *Triosteum pinnatifidum*, Kamperfoeliefamilie
Elegant plantje tot 60 cm hoog met witte bloei en fraai harig blad op 30 cm hoogte in juli-augustus. Later groenige bessen.
- 136 D,E *Triosteum pinnatifidum* (syn. *Triosteum rosthornii*),
Kamperfoeliefamilie
= 135
- 138 D *Wulfenia carinthiaca*, Weegbreefamilie
Interessante (rots)plant voor de liefhebber, met groen blad en blauwe bloemhoofdjes. Bloei van augustus tot september tot ongeveer 30 cm hoog.

Bolgewassen

- 139 C,D *Allium lusitanicum*, Lookfamilie
Rotsplantje met lichtroze bloem in de late lente, vroege zomer. Goede snijbloem.
- 140 D *Cardiocrinum giganteum*, Liefefamilie
Reuzenlelie. Kolossaal bolgewas met hartvormig blad en witte, geurende lelievormige bloemen. Bloeit éénmalig ! Daarna opnieuw starten vanuit zaad.
- 141 C *Gladiolus callianthus*, Irisfamilie
Abessijnse gladiool. Uit Oost-Afrika afkomstig. Knollen 10-15cm diep planten in voorjaar op een droge beschutte standplaats. Tegen einde zomer geurige (!) witte bloemen met bruinpaars hart. Komen de meeste winters zelfs zonder bedekking door.
- 142 C,D *Iris foetidissima*, Irisfamilie

Stinkende lis. Een hoge iris tussen de 60 en 100 cm hoog met een onaangenaam geurend blad maar met sierlijke oranje zaden.

- 143 C,D *Iris sanguinea*, Irisfamilie
Tot 90 cm hoge iris met 2 blauw-paarse bloemen in de late lente en de vroege zomer.
- 144 C,D *Iris setosa*, Irisfamilie
Tot 90 cm hoge iris met licht blauw-paarse bloei in late lente en vroege zomer.
- 145 C,D *Iris sibirica*, Irisfamilie
Hoge iris tot 120 cm met blauwachtig blad dat tot ver in de herfst decoratief blijft. Velen hebben een gele 'tjgerprint' in de bloem dat mooi contrasteert met de blauwe bloemblaadjes. Liefst een wat vochtige standplaats.
- 146 C,D *Iris sibirica*, Irisfamilie
= 145
- 147 C *Leucojum aestivum*, Narcisfamilie
Zomerklokje. In de lente tot 40 cm hoge bloemstengels met vaag naar chocolade geurende, witte bloemen met groene puntjes. Donkergroen blad.
- 148 C,D *Lilium regale*, Lelifamilie
Koningslelie. Welriekende, sterke, tot 2 m hoge lelie. Vormt in de zomer trossen met tot 25 grote trompetvormige bloemen. Verkiest volle zon.
- 149 D *Merendera pyrenaica*, Herfsttijloosfamilie
Een leuke kleine vroeg in de herfst bloeiende plant. De wijde trechtervormige 4 tot 6 cm grote bloemen zijn rozelila met een wit hart.
- 150 E *Tigridia pavonia*, Irisfamilie
Tijgerbloem. Exotisch ogende soort. Zwaardvormig, geknikt blad; grote rode bloem met gele en bruine accenten.
- 151 D *Triteleia laxa*, Tritelieafamilie
Uiachtig bolgewas (zonder de geur !) met bloemen in melkblauw tot paarsblauw. Overdadige bloemschermen met bloemen in groepjes van 3.

Klim- en slingerplanten

- 152 D *Ampelopsis cordata* , Druivenfamilie
Sterkgroeiende soort, wijnstokvormig blad en zeer fraaie, blauwgroene bessen.
- 153 D *Aristolochia macrophylla*, Pijpbloemfamilie
Grootbladpijpbloem. Zeer grootbladig, windend. De hoogte na 10 jaar is 4 m. De bloemkleur is geelbruin. Deze plant is zeer winterhard. De bloeiperiode is juni - juli.
- 154 C,D *Clematis mandschurica*, Boterbloemfamilie
Klimmende zomerbloeiër met witte bloemen.
- 155 E *Cucubalus baccifer*, Anjerfamilie
Besanjelier. Klimmer onder de anjeliëren! Inheems. Rijkelijk witbloeiend, mooi met zwarte bes.
- 156 C,D *Hydrangea seemannii*, Hortensiafamilie

Mexicaanse klimhortensia. Klimmende groenblijvende *Hydrangea* tot 3 m, niet helemaal winterhard. Draagt in juli tuilen met witte fertiele en steriele randbloempjes.

- 157 B *Ipomoea purpurea*, Windefamilie
Morning glory. Tover een lelijke omheining om tot een exotische bloeiende wand, komt ter plekke terug via zaad.
- 158 C *Parthenocissus quinquefolia*, Druivenfamilie
Vijfbladige wingerd. Bladverliezende liaan met mooie herfstverkleuring.
- 159 D,E *Passiflora edulis*, Passiebloemfamilie
De passievrucht van in de winkel. Niet wintervast maar kan zoals tomaten in de koude kas. Binnen overwinteren en terugsnoeien. Op twee gesteltakken van 1,5m. Eens leuk om te doen. Klimmer.
- 160 C,D *Tripterygium regelii*, Kardinaalsmutsfamilie
Halfklimmende struik met mooie witte bloempluimen. De hoogte na 10 jaar is 200 cm. De bloemkleur is roomwit. Deze plant is goed winterhard. De bloeiperiode is mei - juni.

Hoe bestellen:

Stuur ons de nummers van je keuze (maximum 6 soorten). Vergeet niet een aan jezelf geadresseerde, voldoende gefrankeerde omslag toe te voegen.

Niet-leden kunnen enkel van dit aanbod gebruik maken als ze eerst lid worden.

Stroomkjes afknippen (of kopiëren) en opsturen naar:

De Vrienden van de Plantentuin, K.L. Ledeganckstraat 35, 9000 Gent,

Ik wens volgende soorten (enkel nummer noteren):

Max. 6: / / / / /

Eventuele vervangers bij uitputting voorraad: / / / /

Ik ben wel/nog geen lid (doorhalen wat niet past)

Naam en adres:

ROOIBOS

Bernard Symoens

Hoewel de Portugezen al vanaf de late 15de eeuw de kust rond Kaap de Goede Hoop verkenden, waren het de Nederlanders die er zich als eersten met een nederzetting vestigden. Dit gebeurde in 1652 door Jan Anthoniszoon van Riebeeck met 90 kolonisten. Hij had van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (de V.O.C.) opdracht gekregen een verversingsstation in te richten bij Kaap de Goede Hoop, met de bedoeling de schepen op weg naar het verre oosten te bevoorraden met water en vers voedsel. Er werd een tuin aangelegd waar groenten en fruit gekweekt werden en later werd ook vee ingevoerd. Dit bevoorradingspunt groeide verder uit en er kwamen in de loop van de 17de en 18de eeuw steeds meer kolonisten, vooral Europese Calvinisten en Hugenoten. Vanaf het begin kwamen de kolonisten in contact met de inheemse bevolking, de Khoikhoi en het San-volk die ze de naam Hottentotten en Bosjesmannen gaven. Vooral vanaf de 18de eeuw werd het binnenland buiten de Kaapkolonie verder geëxploreerd, onder andere door natuurhistorici, waarbij tevens plantkundigen (Thunberg, Sparrman, Masson, Auge, enz.). Via deze contacten werd informatie gevonden over de voedingsgewoonten van de inheemse bevolking die leefde van jacht en het verzamelen van eetbare planten. Eén van deze planten werd gebruikt als een thee, die ook bij de kolonisten in de smaak viel en van hen de naam Rooibos kreeg.

Er zijn andere namen te vinden voor deze thee, maar Rooibos wordt algemeen toegepast om zowel de thee als de plant die aan de basis ligt aan te duiden. De wetenschappelijke naam voor de plant is tegenwoordig *Aspalathus linearis* (Burm. f.) R.Dahlgren. Het genus *Aspalathus* behoort tot de Vlinderbloemenfamilie of Leguminosae (= Fabaceae) en omvat volgens D.J. Mabberley 278 soorten, waarvan het verspreidingsgebied beperkt is tot Zuid-Afrika. De naam voor dit genus werd definitief vastgelegd door Linnaeus in zijn *Species plantarum* (1753, p. 711-713), hoewel hij de naam al vermeldde in

zijn *Systema naturae* (1740, p. 27). De naam *Aspalathus* was trouwens niet nieuw en werd al eerder gebruikt door verschillende auteurs zoals Clusius, Lobelius, Caspar en Jean Bauhin, maar dan als synoniem voor andere planten zoals *Spartium* en *Genista*. Caspar Bauhin gebruikte deze naam afzonderlijk in zijn *Pinax theatri botanici* (1623, p. 392), maar dan in verband met de plantennamen *Lignum* en *Rhodium*. De oorsprong en betekenis van de naam *Aspalathus* is niet zo duidelijk. Het zou zowel kunnen verwijzen naar een oud-Griekse plaatsnaam als naar de doornige eigenschappen van een soort binnen dit genus. Wellicht kreeg Linnaeus de naam *Aspalathus* aangereikt door Adriaan van Royen (1704-1779) vermits hij in zijn *Systema naturae* van 1740 bij het vermelden van de naam *Aspalathus* naar hem verwijst. Adriaan van Royen was directeur van de Leidse Hortus en tevens hoogleraar plantkunde en geneeskunde aan de universiteit van Leiden. In de winter van 1737-1738 verbleef Linnaeus in Leiden in het huis van Adriaan van Royen, waar hij hem adviseerde bij de opzet en de rangschikking van de planten in de Leidse Hortus.

In zijn *Species Plantarum* van 1753 en in latere werken vermeldt Linnaeus een aantal soorten die hij onderbrengt bij dit genus *Aspalathus*. Echter geen *Aspalathus linearis*, want deze naam kwam pas veel later tot stand, in 1963, toen Rolf Dahlgren (1932-1987) de plant formeel hercombineerde in *Opera Botanica* 9(1): 283 als *Aspalathus linearis* (Burm. f.) R. Dahlgren. Toch was de plant al eerder bekend, ook ten tijde van Linnaeus, maar dan onder andere namen. Zoals *Psoralea linearis*, beschreven door Nicolaas Laurens Burman (1734-1793) in zijn *Prodromus Florae Capensis* (1768, p. 22), een afzonderlijk gedeelte uitgegeven bij zijn *Flora Indica*. Vandaar de verwijzing naar (Burm. f.). Maar Dahlgren zelf geeft meer uitleg over de voorgeschiedenis van de naamgeving ondermeer in zijn *Revision of the Genus Aspalathus II, The species with ericoid and pinoid leaflets*, verschenen in *Botaniska Notiser*, vol. 121, p. 165 e.v. (Lund, 1968):

"The species now known as *Aspalathus linearis* appeared early in botanical literature... It is likely that the present species is that illustrated on Plate 412: 5 in Plukenet's *Phytographia plantarum* (1691-1696) and later described by Plukenet (*Almagesti botanici mantissa*. 1700, p. 82) as "*Galega affinis Malabarica arborescens siliquis majoribus articulatis*". A

specimen in Sloane's herbarium (BM) vol. 92, p. 72 seems to correspond well with this illustration. The species was first validly described in 1768 by N.L.Burman in his *Florae Capensis prodromus* on p. 22, viz. as *Psoralea (linearis) - foliis simplibus linearibus cum acumine, floribus terminalibus ternis...* *Psoralea linearis* Burm Fil. represents the basionym of the correct name *Aspalathus linearis* (Burm. f.) R. Dahlgren, a combination not made until 1963."

Leonard Plukenet (1642-1706) was een Engels plantkundige, Superintendent van Hampton Court Garden en Queen's Botanist. In zijn bekendste werk *Phytographia* beschreef en illustreerde hij talrijke zeldzame exotische planten. Net als Burman en natuurlijk ook Linnaeus beschikte hij over herbariummateriaal afkomstig uit verre streken, waarbij eveneens Kaap de Goede Hoop. De bestudering van dit herbariummateriaal resulteerde echter in een uiteenlopende naamgeving. Rolf Dahlgren, die zelf grondig onderzoek verrichtte in meerdere herbaria, zegt hierover het volgende:

"In 1771 Linnaeus described a species called *Spartium contaminatum*, which represents in fact a species of *Lebeckia* according to present concepts. This species was placed by Thunberg (1800) in *Lebeckia*, but according to the specimens in Thunberg's herbarium (Uppsala) the name was then used for the present *Aspalathus linearis*."

En later werd dezelfde plant nog onder andere namen beschreven:

"*Aspalathus linearis* was also described as *Aspalathus tenuifolia* by De Candolle in 1825; *A. corymbosa* E. Mey. in Meyer 1832 and in several other works; *A. cognata* by Presl in 1845; *Borbonia pinifolia* by Marloth in 1912."

In sommige databanken kan men deze verschillende namen voor dezelfde plant nog aantreffen. Maar de huidige naam voor Rooibos is dus *Aspalathus linearis*. Dahlgren maakt echter nog verder onderscheid met drie subspecies: *A. linearis* (Burm. fil.) R. Dahlgren. subsp *linearis*; *A. linearis* (Burm. fil.) R. Dahlgren. subsp. *pinifolia* (Marl.) R. Dahlgren.; *A. linearis* (Burm. fil.) R. Dahlgren. subsp. *latipetala* R. Dahlgren. Enkel *A. linearis* subsp *linearis* is de plant die de grondstof levert voor de Rooibos thee. Dahlgren ging zelf naar Zuid-Afrika in 1956-1957 en 1965-1966 om

zowel de wilde als de gekweekte planten van deze soort te bestuderen, en tegelijk vast te stellen dat er heel wat variatie te vinden is in bloemgrootte, struikhoogte, bladkleur, enz. Maar algemeen kan de plant beschreven worden als een struik van vrij laag tot 2 meter hoogte, met dunne takken, enkelvoudige lijnvormige bladeren, 15 tot 60 mm lang, soms licht soms donker groen. De bloemen kunnen solitair staan of gegroepeerd aan de uiteinden van de takken. Helder geel maar soms ook met purpertinten. De vrucht is een peulvrucht. Belangrijkste aspect in verband met Rooibos zijn de dunne lijnvormige bladeren die als grondstof dienen voor de thee.

Tijdens zijn zoektochten observeerde Dahlgren verschillende vormen die hij onderling vergeleek, zowel wild als gekweekt:

"Wild forms representing the original material for cultivation are reported to derive mainly from the Pakhuis Mountains in the northern Cedarberge. Among the wild forms seen by me, one collection from Boskloof, between Algeria and Clanwilliam, somewhat south of Pakhuis Pass, seems to match very closely the cultivated forms regarded as favourable for tea. The leaves are relatively light green and turn reddish when dried; the ripe pods are bright ferruginous (= roestkleurig); and the flowers have bright yellow petals."

De plant heeft echter wel bijzondere groeiomstandigheden nodig. Dit werd door Dahlgren experimenteel vastgesteld:

"Subsp. linearis grows mainly in sand, often among sandstone rocks in mountains of the Table Mountain series. In the southern divisions it often grows at low altitudes, sometimes near sea level; in the Cedarberge and other mountains in the north it is usually found at altitudes of ca. 500 m. or more ... The special requirements of the species make it unsuitable for greenhouse culture. and of the originally numerous plants cultivated by me in the Lund greenhouses 1966-1967 most have died off gradually."

De speciale omstandigheden qua bodem en klimaat (o.a. 300-350 mm regenval per jaar) zijn natuurlijk erg belangrijk bij de kweek van Rooibos, waarvan de plantages geconcentreerd zijn in de Clanwilliam Division (Dahlgren, Appendix: Rooibos tea cultivation and industry):

"The plantations are usually situated in the mountains or on the moun-

tain plateaus at altitudes of ca. 500 m or more above sea level. These plantations generally rest on sand weathered from sandstone... A rainfall of at least 300-350 mm per annum is considered necessary for the Rooi Tea. The rain falls mainly in the winter with showers also in late autumn and early summer. The winter is rather cold with occasional snow and frost, and the summer is hot, occasionally up to 40° C. Harvesting is made in late summer (about February)."

Het is pas in het begin van de 20ste eeuw dat de kweek van Rooibos als landbouwgewas aan bod kwam. In 1904 bezocht Benjamin Ginsberg, een immigrant van Russische oorsprong het binnenland van Zuid-Afrika en zag de mogelijkheid om de theeplant die door de inheemse bevolking in het wild werd geoogst op de markt te brengen. In het begin kocht en verhandelde hij de oogst van de inheemse bevolking. Rond 1930 kon hij echter een plaatselijke dokter, Pieter le Fras Nortier (1884-1955) ervan overtuigen om te experimenteren met de kweek van Rooibos op basis van zaden ingezameld in het wild. Dahlgren zegt hierover het volgende: "...But it was not until about 1930 that Dr. P. le F. Nortier, a medical practioner, started some research on how to collect the seeds efficiently, how to improve germination and how to handle the seedlings and grow the shrubs in plantations. His experience was shared with some farmers, who started to produce the tea on a relatively large scale. The first plantations were situated in the Pakhuis Mountains, Northern Cedarberge..."

Het oogsten en drogen van de theeplant gebeurt als volgt. De uiteinden van de takken worden gesnoeid en in bundels verpakt. Deze worden naar de plaats gebracht waar de plant verder fijngesneden wordt. Na bevochtiging met water, worden de bladeren geplet, oorspronkelijk met houten hamers, maar tegenwoordig zijn daar ook machines voor. Dan worden ze in hopen gefermenteerd voor 8 tot 24 uur. Nadien worden de plantendelen uitgespreid en in de zon te drogen gelegd. Door het pletten en drogen krijgt de thee een opvallend rode kleur.

Rooibos thee kende een wisselend succes, maar zit nu weer in de lift

omwille van de gunstige eigenschappen. voor de gezondheid. Ook daarover vertelt Dahlgren iets:

"Protein and tannin compounds are quite low in relation to ordinary Ceylonese tea. Alcaloids, like caffeine or theine, are absent or negligible. A considerable amount of vitamin C is found."

De huidige populariteit heeft vooral te maken met de aanwezigheid van antioxidanten. De thee is tegenwoordig gemakkelijk te vinden en wordt ook aangeboden in combinatie met andere thees.

Bibliografie

Burman, N.L. (1768). *Prodromus Florae Capensis*. Leiden.

Dahlgren, R. (1968). Revision of the Genus *Aspalathus* II. The species with ericoid and pinoid leaflets. *Botaniska notiser*, vol. 121, p. 165-208. Lund.

Desmond, R. (1977). *Dictionary of British and Irish botanists, etc.* London.

Gunn, M. & Codd, L.E. (1981). *Botanical exploration of Southern Africa: an illustrated history of early botanical literature on the Cape flora*. Cape Town.

Linnaeus, C. (1740). *Systema naturae, etc.* Stockholm.

Linnaeus, C. (1753). *Species plantarum*. Holmiae.

Mabberley, D.J. (2000). *The Plant-book*. Cambridge.

Marloth, R. (1917). *Dictionary of the common names of plants, with list of foreign plants cultivated in the open*. Cape Town.

Thunberg, C.P. (1986). *Travels at the Cape of Good Hope 1772-1775*. Cape Town. I.

Beschermende en Steunende leden 2009

Beste Vrienden,

Mag ik hier opnieuw, ook in naam van alle medewerkers, mijn welgemeende DANK uitspreken voor uw zeer gewaardeerde steun aan onze geliefde Plantentuin.

Met uw financiële hulp is het voor ons mogelijk om bijvoorbeeld nieuwe planten aan te kopen voor onze collecties, om nieuwe, mooie bordjes aan te maken in de Plantentuin, om af en toe een klein of soms zelfs een wat minder klein toestel aan te kopen, en nog veel meer.

In de jaarverslagen die elk jaar door onze secretaris worden opgemaakt, en telkens in dit vierde nummer van elke jaargang worden gepubliceerd, kan u een overzicht vinden van wat mogelijk is geworden dankzij deze financiële ondersteuning.

Stuk voor stuk lijken ze misschien niet zo fenomenaal, hoewel af en toe een substantiële steun niet achterblijft, maar zoals u al lang weet : vele kleintjes maken één groot.

Daarom willen we u vragen om uw inzet verder te uit te bouwen, en meer specifiek om uw vrienden en collega's en familieleden te overtuigen om mee te helpen aan het uitbouwen van deze mooie, aangename Plantentuin. En kom samen met hen eerst een wandeling maken in deze tuin...

Graag tot volgend jaar !

Paul Goetghebeur

Mevr. M. Acke, 9940 Evergem

De H. P. Ameloot, 8200 Brugge

De H. A. Baert, 9000 Gent

Mevr. L. Bekaert, 9000 Gent

Fam. Bensch - Gillis, 9940 Evergem

De H. D. Bernard, 9250 Waasmunster

Fam. Biebauw - Cools, 9000 Gent

De H. A. Blontrock, 8480 Eernegem

De H. L. Blontrock, 8904 Boezinge

Mevr. K. Bonte, 9830 Sint-Martens-Latem
 De H. Bossant, 9000 Gent
 Mevr. J. Breemeersch, 9000 Gent
 Mevr. G. Buyse, 9820 Merelbeke
 Fam. Buysse - Bruggeman, 9031 Drongen (Gent)
 De H. J. Buytaert, 9100 Sint-Niklaas
 De H. K. Camelbeke, 3150 Wespelaar (Haacht)
 Fam. Cardon - Deceunyncke, 8530 Harelbeke
 Mevr. C. Carron, 9000 Gent
 Fam. Claeysens - Van Lierde, 9000 Gent
 De H. F. Cloquet, 9820 Merelbeke
 De H. F. Cobbaut, 9000 Gent
 De H. L. Cobbaut, 9032 Wondelgem
 Mevr. L. Colin, 9032 Wondelgem
 Mevr. G. Comhaire - Neyt, 9000 Gent
 Fam. Coppens, 9230 Massemen
 Mevr. C. Coppens, 9820 Merelbeke
 De H. M. Coppens, 9040 Sint-Amandsberg (Gent)
 De H. E. Craeynest, 9031 Drongen
 Fam. Criel - Compennolle, 9051 Sint-Denijs-Westrem
 De H. W. D'Haese, CA 92 131 San Diego California (USA)
 De H. C. D'hondt, 9031 Drongen
 Graaf H. D'Ursel, 9630 Beerlegem
 De H. P. Danneels, 9031 Drongen
 Mevr. A. Debacker, 9870 Machelen (Zulte)
 Mevr. M.L. De Beer, 9860 Scheldewindeke
 Mevr. A. De Block, 9000 Gent
 De H. W. De Boom, 9630 Zwalm
 Mevr. A. De Brauer, 9000 Gent
 W. Debunderie, 9000 Gent
 Mevr. A. De Clercq, 9000 Gent
 Mevr. M. De Clercq, 9820 Merelbeke
 Mevr. M. De Coninck, 8750 Wingene
 Fam. De Graeve - De Loose, 9240 Zele
 Prof. D. De Keukeleire, 9090 Melle
 Mevr. B. De Laender, 9040 Sint-Amandsberg (Gent)
 Fam. De Loose - Depicker, 9820 Schelderode
 Mevr. S. De Mey, 9042 Sint-Kruis-Winkel
 Mevr. V. De Mey, 9840 Zevegem
 De H. H. De Meyer, 9920 Lovendegem
 Mevr. E. Denis, 9000 Gent
 De H. C. De Permentier, 9070 Heusden (Destelbergen)
 De H. J. De Prez, 9041 Oostakker
 De H. A. De Proft, 9280 Lebbeke

De H. E. De Regge, 9000 Gent
 Mevr. B. De Simpelaere, 9040 Sint-Amandsberg (Gent)
 Mevr. A. Desmet, 9000 Gent
 Burggraaf Ph. De Spoelberch, 3150 Wespelaar
 Mevr. A. Devriese, 8670 Koksijde (Oostduinkerke)
 De H. L. De Vuyst, 9041 Oostakker
 Mevr. D. De Waele, 9000 Gent
 Mevr. J. De Wilde, 9052 Zwijnaarde
 Mevr. I. Doornaert - Vanderstraeten, 9790 Ooike
 De H. D. Duytschaever, 9840 De Pinte
 De H. W. Emery, 9000 Gent
 De H. D. Everaerd, 9050 Ledeberg (Gent)
 De H. D. Everaert, 9620 Zottegem
 De H. H. Evrard, 9050 Gentbrugge (Gent)
 Fam. Geens - Crauwels, 9930 Zomergem
 De H. L. Geiregat, 9000 Gent
 Prof. E. Geraert, 9040 Sint-Amandsberg (Gent)
 Fam. Germonpre, 9840 De Pinte
 Prof. M. Gillis, 9052 Zwijnaarde (Gent)
 Mevr. M. Gobeyn, 9041 Oostakker (Gent)
 De H. P. Goetghebeur, 9000 Gent
 De H. A. Gorissen, 8300 Knokke-Heist
 De H. A. Govaert, 9290 Overmere
 Mevr. L. Hacquaert - Verlae, 9000 Gent
 Prof. J.P. Henriët, 9270 Laarne
 De H. G. Himschoot, 9000 Gent
 Prof. M. Holsters, 9000 Gent
 Fam. Hutsebaut - Böttcher, 9000 Gent
 De H. A. Huttert, 9830 Sint-Martens-Latem
 Mevr. Chr. Huttert, 9830 Sint-Martens-Latem
 De H. R. Huyghe, 8610 Kortemark
 De H. H. Huys, 9041 Oostakker
 Mevr. M. Impens, 9000 Gent
 Mevr. V. Janssens, 9810 Nazareth
 Mevr. D. Keij, 9052 Zwijnaarde
 De H. W. Keppens, 9000 Gent
 Dr. I. Kerremans, 9000 Gent
 Mevr. F. Köse, 9000 Gent
 De H. J. Lambrecht, 9000 Gent
 De H. E. Laroy, 9920 Lovendegem
 De H. W. Latte, 9810 Eke (Nazareth)
 De H. R. Laureyns, 9900 Eeklo
 De H. B. Lemaire, 9070 Destelbergen
 Mevr. J. Lenaerts, 9850 Landegem

Mevr. C. Linseele, 9032 Wondelgem (Gent)
 De H. H. Loncke, 9041 Oostakker
 Mevr. B. Maes, 9820 Schelderode
 Mevr. B. Maes, 9820 Merelbeke
 Fam. Markey - Van Herzeele, 9041 Oostakker
 Fam. Martens - Demeester, 9920 Lovendegem
 Prof. em. J. Maton, 9790 Wortegem - Petegem
 Fam. Meersschaut - Van de Putte, 9830 Sint-Martens-Latem
 Fam. Mekers - De Waele, 9800 Deinze
 Fam. Meyvaert - Burghgraeve, 9920 Lovendegem
 Monumentenwacht O-Vlaanderen, 9000 Gent
 De H. J. Moors, 9070 Destelbergen
 Mevr. L. Moreau, 9000 Gent
 Mevr. M.-A. Neirinckx, 9300 Aalst
 Mevr. M. Neiryndck, 9000 Gent
 Fam. Palette - Gillis, 9000 Gent
 De H. W. Panis, 9000 Gent
 Fam. Parewijck - Schockaert, 9860 Moortsele
 Mevr. Parmentier, 9000 Gent
 De H. C. Pauwels, 9991 Adegem
 Dr. A. Peleman, 9070 Destelbergen
 De H. Peremans, 2040 Berendrecht
 De H. J. Platteeuw, 9032 Wondelgem
 Mevr. G. Postelmans, 9000 Gent
 Mevr. B. Prové, 9280 Denderbelle (Lebbeke)
 Fam. Rabaut, 9000 Gent
 De H. A. Rammeloo, 2920 Kalmthout
 Mevr. E. Rammeloo, 1500 Halle
 De H. R. Redele, 9820 Merelbeke
 Fam. A. Remouchamps, 9830 Sint-Martens-Latem
 Mevr. H. Roels, 9000 Gent
 Mevr. M. Saey - Martens, 9041 Oostakker (Gent)
 Fam. Samain, 9820 Merelbeke
 Mevr. A.L. Simoens, 9052 Zwijnaarde
 Fam. Y. Speeckaert, 9000 Gent
 De H. G. Spruit, NL 4411 RE Rilland (NEDERLAND)
 Stichting Arboretum Wespelaar, 3150 Wespelaar
 De H. M. Suffys, 9820 Merelbeke
 Ir. & Mevr. Tas - De Vos, 8400 Oostende
 Mevr. J. Tassyns, 9600 Ronse
 Fam. Theylaert - De Saeger, 9000 Gent
 Mevr. T. Thys, 9000 Gent
 Fam. Tuytte - Dhondt, 9000 Gent
 De H. P.R. Van Assche, NL 4535 BP Terneuzen (NEDERLAND)

De H. J. Van Belle, 9080 Zeveneken (Lochristi)
 De H. C. Van Caenegem, 9800 Deinze
 Mevr. H. Van Crombrugge, 9820 Merelbeke
 Fam. Van Damme - De Maesschalck, 9000 Gent
 Mevr. N. Vandekerchove, 9940 Evergem
 De H. F. Van den Abbeel, 9000 Gent
 De H. A. Van den Bavière, 9160 Lokeren
 Mevr. C. Vanden Baviere, 1090 Jette
 Mevr. D. Van den Bergh, 9052 Zwijnaarde
 De H. E. Vandenbossche, 9830 Sint-Martens-Latem
 Mevr. V. Van den Bossche, 9000 Gent
 Mevr. D. Vandenbroeck, 9050 Ledeberg (Gent)
 De H. J. Vandenbulcke, 9000 Gent
 Mevr. N. Van den Hende, 9041 Oostakker
 Mevr. G. Van den Heuvel - Janssens, 2170 Merksem
 Mevr. Gh. Van der Haegen, 9000 Gent
 Prof. P. Van der Veken, 9052 Zwijnaarde
 De H. F. Van de Velde, 9170 Sint-Pauwels
 Fam. Van de Velde - Versee, 9052 Zwijnaarde
 Mevr. M. Van Dionant, 9000 Gent
 Mevr. F. Van Durme 9052, Zwijnaarde (Gent)
 Fam. Van Haudenhuyse - Anteunis, 9050 Gentbrugge
 Fam. Vanhoutte - Roels, 9290 Overmere
 De H. R. Van Kerckhove, 9032 Wondelgem (Gent)
 Prof. W. Van Loock, 9270 Laarne
 Mevr. E. Van Malderen, 9300 Aalst
 Fam. Van Oostveldt - Dierendonck, 2900 Schoten
 Mevr. M.C. Van Parys, 8755 Ruiselede
 Mevr. P. Van Speybroeck, 9920 Lovendegem
 De H. W. Van Speybroeck, 9000 Gent
 De H. R. Van Vlierberghe, 9052 Zwijnaarde
 Fam. Verbeke - Seeuws, 9831 Deurle
 De H. L. Vercammen, 9052 Zwijnaarde
 De H. D. Vercammen, 9820 Bottelare
 Fam. Verhelst - Bruijns, NL 4551 HM Sas-van-Gent (NEDERLAND)
 De H. L. Vervloesem, 2600 Berchem
 Mevr. B. Vossen, 9000 Gent
 De H. A. Vrijdaghs, 3001 Heverlee
 De H. H. Walter, 9050 Gentbrugge
 Fam. Waterinckx - De Vuyst, 9000 Gent
 Mevr. V. Watty, 9040 Sint-Amandsberg (Gent)
 Fam. Wauters - Colbrandt, 9000 Gent
 De H. G. Willekens, 9000 Gent
 Mevr. Gh. Ysebaert, 9991 Adegem

Vrijwilligers gezocht voor het herbarium !

Zoals u in vorige nummers kon lezen in de reisverslagen over over Mexico, Bolivia en Peru, brengen deze onderzoekers grote aantallen gedroogde plantenspecimens uit verre landen mee naar Gent, om hier verder te worden bestudeerd.

Gezien de inspanningen (financieel, fysiek, tijdsinvestering) die geleverd worden om deze specimens te kunnen verzamelen is het duidelijk dat de waarde van deze specimens als zeer hoog moet worden ingeschat. Daarnaast worden ook vrij veel specimens verzameld in de Plantentuin, enerzijds als getuigspecimens, anderzijds als werkmateriaal voor onderzoek.

De gedroogde en geperste planten komen hier toe in min of meer tweedimensionele vorm. Ze zijn behoorlijk broos, en daarom worden ze gemonteerd op stevig karton, samen met diverse labels waarop de nodige gegevens staan vermeld. Bij dit monteren komen heel wat bijzondere en fijne handelingen aan bod, en de wijze van monteren kan sterk verschillen bij de diverse types van planten.

Het is bij uitstek een werk dat in de donkere wintermaanden kan worden uitgevoerd, wanneer de meeste planten tot winterrust overgaan (zeer verstandig van die planten !), en de bedrijvigheid in de Plantentuin verschuift naar binnenactiviteiten.

Door herschikkingen en veranderingen in de takenpakketten van onze medewerkers is er momenteel weinig tijd vrij te maken voor het monteren van herbariumspecimens. En dus bouwt een achterstand zich op, met moeilijk tot niet beschikbaar zijn van veel specimens als gevolg...

Vandaar deze oproep aan onze leden, een vraag om medewerking aan het monteren van herbariumspecimens. Niet moeilijker, niet veeleisend, wel gewenst : zin voor nauwkeurigheid, een goed ontwikkeld esthetisch gevoel, en een gezonde dosis interesse voor planten en hun biodiversiteit. Dit werk wordt tijdens de kantooruren uitgevoerd in een grote, aangename ruimte, met zicht op de Plantentuin.

Voor de geïnteresseerden wordt een rondleiding voorzien in het herbarium (de diversiteit van de collecties zal voor velen een verrassing zijn !), en een

gedetailleerde reeks instructies die van toepassing zijn tijdens het monteren.

Als u hiervoor belangstelling heeft, wil u dan aub aanmelden bij de hortulana, Chantal Dugardin (09 264 5073, of Chantal.Dugardin@UGent.be).

We zoeken dan naar een geschikt moment voor de rondleiding en de instructies...

We kijken vol belangstelling uit naar uw reacties !

Paul Goetghebeur

Tranen

't Is nevelkoud,
en, 's halfvoornoens, nog
duister in de lanen;
de bomen, die 'k
nog nauwelijks zien kan,
weenen dikke tranen

't En regent niet,
maar 't zeevert... van die
fijngezichte, natte
schiervatbaarheid,
die stof gelijkt, en
wolke en wulle en watte.

't Is asgrauw al,
beneên, omhoog, in
't veld en langs de lanen:
de boomen, die 'k
nog nauwelijks zien kan,
weenen dikke tranen.

Guido Gezelle

Lidgeld 2010 (geldig voor een gezin)

Lid	11 euro
Beschermend lid	15 euro
Steunend lid	25 euro

Te betalen op rekening 001-1192154-03 van de Vrienden van de Plantentuin Gent, p/a Willy Maststraat 51 9032 Wondelgem, met als vermelding "lidgeld 2010" en "naam van het lid".
Wil a.u.b. de naam en het adres van het lid vermelden, indien deze verschillend is van de betalende persoon. Beste dank.

Meerjarig lidmaatschap

Een meerjarig lidmaatschap is mogelijk (inflatie-bestendig!) onder de voorwaarden hieronder beschreven (warm aanbevolen)

Lid, 5 jaar	50 euro
Beschermend lid, 5 jaar	75 euro
Steunend lid, 5 jaar	125 euro

Lidmaatschap voor het leven (vanaf 50 jaar)

Lid voor het leven	200 euro
Beschermend lid voor het leven	350 euro
Steunend lid voor het leven	550 euro

Men kan ook lid worden door aankoop van het boek 'Planten-Odysee', inclusief een waardebon voor lidmaatschap, aan de prijs van 15 euro (+ 4 euro verzendingskosten). Dit bedrag kan overgeschreven worden op rekening 001-1192154-03 van Vrienden Plantentuin met vermelding 'Planten-Odysee'.

DE VRIENDEN VAN DE PLANTENTUIN GENT

Driemaandelijks tijdschrift
Jaargang 28 - Nummer 4 - december 2009
ISSN 0777-8821

Redactie en lay-out

Redacteur: Paul Goetghebeur. Coördinator: Karel Reusens.

Aan de samenstelling van dit nummer hebben meegewerkt: Ferdinand Cobbaut, Jean De Prez, Cyrilla Gillis, Werner Latte, Paul Goetghebeur, Karel Reusens, Straatmus, Bernard Symoens.

Onze welgemeende dank gaat ook uit naar: alle vrijwillige medewerkers die zorgden voor plooi-, kleef-, en transport-activiteiten, die het verschijnen van het vorige nummer mogelijk hebben gemaakt.

© De Vrienden van de Plantentuin Gent, 2009

Overname van artikels is alleen mogelijk ná schriftelijke toestemming van de redacteur

DIGITAL PRINT CENTER

WWW.ATLASCOPY.BE

ATLAS

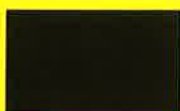
COPY

HUNDELGEMSESTEENWEG 7
9050 LEDEBERG - GENT
09 245 02 25
PRINTING@ATLASCOPY.BE

Hubo

V o o r e l k e d o e - h e t - z e l v e r

Ottegemsesteenweg 248 9000 Gent TEL 09/222.26.63

Hundelgemsesteenweg 25 9820 Merebeke TEL 09/230.46.16

Industrielaan 5 9620 Zottegem TEL 09/361.81.92

Driemaandelijks tijdschrift
Jaargang 28 - nr. 4 - december 2009
ISSN 0777 - 8821
afgiftekantoor GENT 1

v.u. Paul Goetghebeur
K.L. Ledeganckstraat 35
9000 Gent

België - Belgique	
P.B.	
3/612	9000

Erkenningsnummer P608176
